

ממנו את המסמרים בצבת ואח"כ הוא חוזר וקובעם
ע"י הכאה בפטיש, אפי"ה חשיב ודאי בכל פעם כסותר
ובונה או מכה בפטיש אף אם רגיל לעשות כן מאה
פעמים בכל יום, והיינו משום דכיון שמחוסר מעשה רב
של תקיעת יתדות בחוזק חשיב שפיר בכל פעם כמתקן
ולא רק בפעם הראשונה, וכמו שכתבנו קודם, וה"נ גם
כאן אע"פ שרק בלחיצה קלה ע"ג כפתור חשמלי כבר
מתחיל לזרום ולהפעיל את המכונה ונראה בעיני
הבריות כמלתא זוטרתא דזוטרי טפי מהחזרת מטה
רפויה, מ"מ לענין שבת אפשר דכיון שלאמתו של דבר
חסר כאן מעשה רב הואיל ורק הזרם שנוצר ע"י
הלחיצה בכפתור הוא עיקר חיותו של הכלי ובשעה
שאין זרם במכונה הו"ל כגוף בלא נשמה, לכן אפשר
דחשיב שפיר מעשה רב כתקיעת יתדות בחוזק, ובכל
פעם שלוחץ ע"ג כפתור ומכניס בה זרם חשיב כעושה
כלי מחדש. וגם נראה דאע"פ שעצם גמר עשיית הכלי
או חבור החלקים ודאי חשיב כמכה בפטיש, אפי"ה אין
זה סותר כלל מה שאנו אומרים שגם אח"כ בכל פעם
שהוא מכניס זרם חשיב כמכה בפטיש, דהא פשוט הוא
שתיקון שעון או הרכבת הגלגלים שבו חשיב ודאי מכה
בפטיש, ואפי"ה מצדד הפרמ"ג לומר דבכל פעם
שעורך את השעון ג"כ חשיב מכה בפטיש. גם פסק
הרמב"ם בפ"י משבת הט"ז: הצר בכלי צורה אפי'
מקצת הצורה הרי זה תולדת מכה בפטיש וחייב.
ושמעין מהא שאפי' אם עשה רק מקצת מהגמר חייב
ומוכח קצת דיכול להיות פעמים הרבה מכה בפטיש,
ועיין גם ברמב"ם שם הט"ז שכתב: "המכה בפטיש
הכאה אחת חייב וכל העושה דבר שהוא גמר מלאכה
הרי זה תולדת מכה בפטיש וחייב", ומשמע קצת
מלשונו שגמר התיקון חשיב רק תולדה והיינו אף
בכה"ג דלא קעביד מעשה רב כהכאה בפטיש, אבל
עיקר האב של מכה בפטיש משמע דלדעת רבנו היינו
רק מעשה רב של הכאה בפטיש כדי לעשות תיקון
לגמור את הכלי אפי' אם אין זה עדיין גמר אחרון של
תיקון הכלי. ועיין גם בפיה"מ להרמב"ם פ"ז דשבת
מ"ב, ובמשנ"ב בביאה"ל סי' ש"ב ד"ה הלוקט שכתב
כן להדיא, וא"כ ה"נ כאן אפשר שהחבור עם הזרם
חשיב מעשה רב מעין הכאה בפטיש, כיון שהזרם הוא
העיקר ועושה שנוי גדול בגוף הכלי ולכן שפיר חשיב
מכה בפטיש אע"ג שאין זה גמר התיקון של הכלי,
ואיתא נמי בירושלמי שבת פ' כלל גדול ה"ב דכל מין
מלאכה "דלא אשכחן מיסמוך עבדינוה משום מכה
בפטיש", ולפי"ז אפשר שהפעלת מכונה מצד עצמה
היא מלאכה וחשיב שפיר מכה בפטיש אע"ג שהמכונה
אינה עושה כלל שום מלאכה.

אך אעפ"כ יותר נראה דמכה בפטיש היינו דוקא
כשחסר עדיין תיקון שהאומנין רגילים לעשותו
ונשאר כך בתיקון זה לעולם, ואף להפרמ"ג שמצדד
לומר שעריכת שעון היינו מכה בפטיש, כבר נתברר

דטעמו הוא מפני שעיקר תפקידו של שעון הוא להיות
תמיד ערוך להורות את השעה אלא דחשיב בכל פעם
שנפסק הלוח כמתקלקל ולכן מי שעורך אותו חשיב
כמתקנו, משא"כ הכא אדרבא עיקר גמר מלאכתו הוא
שלא יהיו מחוברים תמיד עם הזרם כי אם דוקא בשעת
השימוש. ועיין גם בש"ע הרב סי' שי"ג ה"ב דמכבאר
דבכה"ג שאין עשויין לקיום כלל אף לאותה שבת
עצמה שפיר מותר להחזיר ולהדוק כלי של פרקים אף
באופן שצריך לזה גבורה ואומנות עיי"ש, וא"כ אף אי
חשבינן כאן את החבור עם הזרם כמעשה רב של
תקיעת יתדות בחוזק ג"כ מותר כיון שאינו עשוי
להתקיים. וגם משמע מגמ' שבת ע"ה ב' ומכל דברי
הפוסקים דמלאכת מכה בפטיש היינו דוקא בכה"ג
שהוא ממש גמר מלאכה, וגם יותר נראה דהחשיבות
של מעשה רב הוא לא בגלל התוצאות אם הן חשובות
או לא כי אם מפני שהמעשה עצמו יש בו טורח גדול
לעשותו או שהתיקון נשאר בו לעולם, וכאן בהכנסת
זרם אף שהתוצאה מפעולה זו חשובה מאד, מ"מ כיון
שהוא כבר ערוך ומתוקן לכך ומצד עיקר המעשה הו"ל
רק מלתא זוטרתא וגם לא מתקיים, ורגילין לעשותו
תדיר בכל עת ובכל שעה מסתבר שאין זה חשיב מכה
בפטיש, ויבאר בע"ה יותר במקום אחר.

ועדיין צ"ע דנראה שהמשפסף בשבת ברזל במגנט
טבעי, או שהוא מכניס בו זרם חזק כדי שאף
גם הוא יתמגנט כרוב המגנטים שנעשים רק באופן
מלאכותי, שפיר חשיב כמתקן כלי דאסור אף אם
התיקון אינו ניכר בו באחד מחמשת החושים, וקל
וחומר הוא מטבילת כלים בשבת או הגבת תרומ'
בשבת וכדומה, דאסור משום מתקן אע"פ שהתיקון
הוא רק רוחני ואינו מורגש כלל בחושים הטבעיים של
האדם לא הוא ולא תוצאותיו, וגם יותר נראה דכיון
שהתוצאה מהמגנטיות ניכרת ומורגשת, מסתבר שהוא
ממש איסור תורה אם משפסף הרבה עד שהמגנטיות
נשארת בו באופן קבוע. וא"כ אפשר דבאופן כזה
שהכלי עושה מלאכתו ע"י שהזרם מייצר בו כח של
מגנטיות שפיר אסור מדרבנן, כיון דאיסור מוליד נוהג
גם בדבר שאינו מתקיים זמן רב כמו הולדת ריח או
המצאת אש וכדומה.

אבל נראה דכיון שאיסור מוליד הוא רק מפני שנראה
כעושה דבר חדש, לכן מסתבר דדוקא אם באמת
נעשה דבר חדש כמו הוצאת אש שהניצוץ היוצא הוא
לגמרי דבר חדש, או אפי' ריסוק שלג שאף גם זה
נראה ממש כדבר חדש שמתחלה היה שלג ועכשו מים,
לכן שפיר אסור בכל ענין, משא"כ בההיא דסחופי כסא
אשיראי דמה שנראה כדבר חדש הוא רק מפני השינוי
שהבגד נשתנה והתחיל פתאום ליתן ריח, בכה"ג נראה
דאפשר שרק בדבר שאינו מיוחד לריח אז שפיר נראה
כדבר חדש ואסור, משא"כ אם הבגד מיוחד ועומד לכך